

**Pluskwiaki różnoskrzydłe (Hemiptera: Heteroptera) leśnego
rezerwatu przyrody „Rozumice” na Opolszczyźnie
(Sudety Wschodnie)**

GRZEGORZ HEBDA¹, ANNA KOCOREK²

¹*Zakład Ewolucji i Ekologii Zwierząt*, ²*Zakład Zoologii Bezkręgowców,
Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 22, 45-052 Opole*
e-mails: ¹grzesio@uni.opole.pl; ²kocanka@uni.opole.pl

Abstract. [*Terrestrial bugs (Hemiptera: Heteroptera) of the forest-type „Rozumice” Nature Reserve in the Opole Province (East Sudetes)*] New records on terrestrial bugs collected in forest-type nature reserve in the Opole province are presented. Field sampling resulted in 59 terrestrial bug species collected in three explored habitats. Eight species are recorded for the first time from the East Sudetes.

Key words: Hemiptera, Heteroptera, faunistics, nature reserve, oak-hornbeam forest, new records, Opole Province, East Sudetes, Poland.

Wstęp

Zbiorowiska leśne, występujące nawet na obszarach chronionych, nie cieszą się dużym zainteresowaniem badaczy pluskwiaków różnoskrzydłych w Polsce. W ciągu minionego wieku wymienić można zaledwie kilkanaście takich obszarów, na których autorzy prowadzili systematyczne odłowy nastawione na tę grupę owadów (np. Strawiński 1956; Bogutyn i Strawiński 1966; Herczek 1983; Cmoluchowa i Lechowski 1990, 1993, 1994; Gorczyca 1994; Skórka 1994; Halka-Wojciechowicz 1997). Wszystkie one położone były w centralnej lub wschodniej części kraju. Wśród nich szczególnie nieliczne dotyczą odłowów z lasów o typie grądu lub łągu (Strawiński 1949, 1956; Herczek 1983; Cmoluchowa i Lechowski 1990, 1994).

W poniższej pracy przedstawiono wyniki badań nad pluskwiami różnoskrzydłymi w leśnym rezerwacie „Rozumice” (Sudety Wschodnie) w południowo-zachodniej Polsce.

Metodyka i materiały

Rezerwat „Rozumice” [YR14] położony jest na południowym krańcu województwa opolskiego, w gminie Kietrz, na granicy z Republiką Czeską. Pod względem regionalizacji zoogeograficznej znajduje się w Sudetach Wschodnich i zajmuje obszar 92,62 ha. Przedmiotem ochrony są trzy typy siedlisk leśnych, posiadające tutaj cechy naturalne: grąd subkontynentalny i środkowoeuropejski (88,4% pokrycia obszaru), podgórskie łągi jesionowe (6,7%) oraz acidofilne dąbrowy (4,9%) (<http://natura2000-dolnyślask.pl>).

Odłowy prowadzono w latach 2003-2008 (18.05.2003, 9.07.2003, 27.07.2003, 23.06.2004, 19.08.2005, 2.07.2006, 2.07.2008) w grądach (traktowano oba typy grądów razem), w łąkach porastających malutkie, bezimienne cieki wodne oraz na okrajkach rezerwatu, gdzie miejscami tworzyły się nasłonecznione czyżnie.

W sumie odłowiono ok. 160 okazów Heteroptera, które znajdują się w kolekcji pierwszego autora. Odłowy prowadzono standardowymi metodami, tzn. odłów w czerpak entomologiczny, oraz otrząsywanie krzewów i drzew do czerpaka lub parasola entomologicznego; nieliczne okazy odłowiono na „upatrzonego”.

Nazewnictwo i układ klasyfikacji przyjęto za Gorczycą (2004a).

Wyniki

Na terenie rezerwatu odłowiono 59 gatunków Heteroptera, które zostały przedstawione w poniższej tabeli.

L.p.	Rodzina/gatunek Family/species	łąg riverine	grąd oak-hornbeam	okrajki forest edges
	Anthocoridae			
1	<i>Anthocoris confusus</i> Reut., 1884	+		
2	<i>Anthocoris nemorum</i> (L., 1761)	+	+	
	Nabidae			
3	<i>Himacerus apterus</i> (F., 1798)	+	+	+
4	<i>Himacerus mirmicooides</i> (O. Costa, 1834)			+
5	<i>Nabis limbatus</i> Dahl., 1851		+	

6	<i>Nabis pseudoferus</i> Rem., 1949	+	+
7	<i>Nabis rugosus</i> (L., 1758)		+
Miridae			
8	<i>Adelphocoris seticornis</i> (F., 1775)		+
9	<i>Atractotomus mali</i> (Mey.-Dür, 1843)		+
10	<i>Bryocoris pteridis</i> (Fall., 1807)		+
11	<i>Campyloneura virgula</i> (H.-S., 1835)		+
12	<i>Closterotomus biclavatus</i> (H.-S., 1835)		+
13	<i>Deraeocoris lutescens</i> (Schill., 1837)		+
14	<i>Deraeocoris ruber</i> (L., 1758)		+
15	<i>Dicyphus pallidus</i> (H.-S., 1836)	+	+
16	<i>Dryophilocoris flavoquadrimaculatus</i> (De Geer, 1773)		+
17	<i>Halticus apterus</i> (L., 1758)		+
18	<i>Harpocera thoracica</i> (Fall., 1807)	+	+
19	<i>Heterocordylus tumidicornis</i> (H.-S., 1835)		+
20	<i>Leptopterna dolabrata</i> (L., 1758)		+
21	<i>Lygocoris pabulinus</i> (L., 1761)	+	+
22	<i>Lygocoris viridis</i> (Fall., 1807)		+
23	<i>Lygus pratensis</i> (L., 1758)		+
24	<i>Lygus rugulipennis</i> Popp., 1911		+
25	<i>Monalocoris filicis</i> (L., 1758)	+	+
26	<i>Notostira erratica</i> (L., 1758)		+
27	<i>Orthocephalus coriaceus</i> (F., 1777)		+
28	<i>Orthonotus rufifrons</i> (Fall., 1807)	+	+
29	<i>Orthops kalmii</i> (L., 1758)	+	+
30	<i>Phytocoris confusus</i> Reut., 1896		+
31	<i>Phytocoris longipennis</i> Flor, 1861		+
32	<i>Phytocoris ulmi</i> (L., 1758)		+
33	<i>Phytocoris varipes</i> Boh., 1852		+
34	<i>Pinalitus cervinus</i> (H.-S., 1841)		+
35	<i>Plagiognathus arbustorum</i> (F., 1794)		+
36	<i>Polymerus nigrita</i> (Fall., 1807)		+
37	<i>Polymerus unifasciatus</i> (F., 1794)		+
38	<i>Rhabdomiris striatellus</i> (F., 1794)	+	
39	<i>Stenodema calcarata</i> (Fall., 1807)		+
40	<i>Stenodema laevigata</i> (L., 1758)		+
41	<i>Stenotus binotatus</i> (F., 1794)		+
Tingidae			
42	<i>Physatocheila costata</i> (F., 1794)	+	
Aradidae			
43	<i>Aneurus avenius</i> (Dufour, 1833)		+
Coreidae			
44	<i>Coreus marginatus</i> (L., 1758)		+
Rhopalidae			
45	<i>Rhopalus subrufus</i> (Gmel., 1790)		+
Berytidae			
46	<i>Metatropis rufescens</i> (H.-S., 1835)		+

Lygaeidae s.l.			
47	<i>Cymus glandicolor</i> Hahn, 1832		+
48	<i>Drymus ryeii</i> Dougl. et Scott, 1865	+	
49	<i>Kleidocerys resedae</i> (Panz., 1797)	+	+
50	<i>Scolopostethus thomsonii</i> Reut., 1874		+
51	<i>Stygnocoris rusticus</i> (Fall., 1807)		+
Acanthosomatidae			
52	<i>Elasmotethus interstinctus</i> (L., 1758)		+
53	<i>Elasmucha grisea</i> (L., 1758)		+
Pentatomidae			
54	<i>Aelia acuminata</i> (L., 1758)	+	
55	<i>Dolycoris baccarum</i> (L., 1758)		+
56	<i>Eurydema oleraceum</i> (L., 1758)		+
57	<i>Palomena prasina</i> (L., 1761)		+
58	<i>Pentatoma rufipes</i> (L., 1758)	+	+
Piesmatidae			
59	<i>Piesma maculatum</i> (Lap., 1833)		+

Dyskusja

Pomimo niewielkiej liczby odłowów i zastosowania ograniczonego zestawu metod połowu, stwierdzono 59 gatunków Heteroptera, co jest liczbą znaczną. Przeprowadzenie odłowów reprezentatywnie do każdego z okresów wegetacyjnych, oraz zastosowanie innych metod odłowów, np. odłowu w pułapki naziemne, z pewnością zaowocowałyby wykryciem innych, nowych dla tego obszaru gatunków.

Mniejsza intensywność prowadzonych badań spowodowała, że ich wyniki wskazują na to, że fauna Heteroptera rezerwatu jest uboższa w stosunku do innych lasów łąkowych w Polsce. Na innych siedliskach łąkowych, na których prowadzono wieloletnie badania z nawet dwutygodniową częstotliwością odłowów od maja do października, stwierdzono bogatszą faunę Heteroptera, odpowiednio: 100 gatunków w rezerwacie łąkowym „Bachus” na Wyżynie Lubelskiej (Cmoluchowa i Lechowski 1990), 85 gatunków na 9 stanowiskach łąkowych na całym Roztoczu (Cmoluchowa i Lechowski 1994). Na stanowiskach łąkowych w okolicach Pińczowa w Dolinie Nidy (Herczek 1983) stwierdzono z kolei 14 gatunków z rodziny Miridae (w rez. „Rozumice” 34 gatunki z tej grupy).

Wśród stwierdzonych gatunków odnotowano obecność kilku rzadziej spotykanych w kraju lub regionie:

***Aneurus avenius* (Dufour, 1833) (Aradidae):** 18. 05. 2003 r., okrajki rezerwatu, wyczerpakowany z runa, 1 ex.

Rzadko spotykany przedstawiciel rodziny korowcowatych w Polsce. Stwierdzono go dotąd na 11 stanowiskach, w 7 krainach: Pobrzeże Bałtyku, Puszcza Białowieska, Roztocze, Bieszczady, Beskid Wschodni, Beskid Zachodni i Górny Śląsk (J.A. Lis 1990; Kubisz 1992; Lis i Lis 1998; Hebda i Mazur 2012). **Nowy dla Sudetów Wschodnich.**

***Atractotomus mali* (Meyer-Dür, 1843) (Miridae):** 2.07.2008 r., okrajki, 1 ex.

Gatunek spotykany w całej Polsce (Gorczyca 2004b), ale w Sudetach znanych tylko z ich zachodniej części (Lanzke i Polentz 1942). **Nowy dla Sudetów Wschodnich.**

***Deraeocoris lutescens* (Schill., 1837) (Miridae):** 9.07.2003 r., grąd, 1 ex.

Gatunek spotykany w całej Polsce (Gorczyca i Herczek 2002), ale z Sudetów znany tylko z ich części zachodniej: Cieplice Zdrój (Assmann 1854). **Nowy dla Sudetów Wschodnich.**

***Heterocordylus tumidicornis* (H.-S., 1835) (Miridae):** 2. 07. 2008 r., okrajki, 1 ex.

Gatunek spotykany w całej Polsce (Gorczyca i Chłond 2005), ale w Sudetach znanych tylko z ich części zachodniej: Jelenia Góra (Scholz 1931). **Nowy dla Sudetów Wschodnich.**

***Lygocoris viridis* (Fall., 1807) (Miridae):** 9.07.2003 r., wyczerpakowany, grąd, 1 ex.

Gatunek stosunkowo częsty, ale z Sudetów podawany jedynie z ich części zachodniej (Gorczyca i Wolski 2011). Żyje na różnych drzewach liściastych. **Nowy dla Sudetów Wschodnich.**

***Phytocoris confusus* Reut., 1896 (Miridae):** 9.07.2003 r., wyczerpakowany, grąd, 1 ex.

Gatunek w Polsce bardzo rzadko spotykany, znany zaledwie z kilku stanowisk w 8 krainach (Gorczyca i Wolski 2011). Żyje na drzewach liściastych. **Nowy dla Sudetów.**

***Pinalitus cervinus* (H.-S., 1841) (Miridae):** 9.07.2003 r., wyczerpakowany, grąd, 2 exx.

W Polsce stosunkowo częsty, ale z całych Sudetów znany dotąd jedynie z ich części zachodniej (Polentz 1944; Gorczyca i Wolski 2011). Żyje na drzewach liściastych. **Nowy dla Sudetów Wschodnich.**

***Polymerus nigrita* (Fall., 1807) (Miridae):** 2.07.2008 r., okrajki rezerwatu, 1 ex.

Gatunek stosunkowo rzadko odławiany w Polsce; z całego obszaru Sudetów podawany jedynie z Pielgrzymowa w Górach Opawskich (Hebda i Lis 2007; Gorczyca i Wolski 2011). Żyje na roślinach z rodzaju *Galium* L.

***Metatropis rufescens* (H.-S., 1835) (Berytidae):** 9.07.2003 r., z *Circaea lutetiana*, łęg, 1 ex.; 2.07.2006. łęg, 1 ex.

Rzadko spotykany przedstawiciel smukleńcowatych w Polsce, związany pokarmowo z czartawą *Circaea* (B. Lis 2007). **Nowy dla całego obszaru Sudetów.**

Podziękowania

Autorzy składają serdeczne podziękowania dr. Andrzejowi Wolskiemu z Centrum Studiów nad Bioróżnorodnością Katedry Biosystematyki Uniwersytetu Opolskiego za sprawdzenie poprawności oznaczeń niektórych gatunków z rodziny Miridae.

Piśmiennictwo

A s s m a n n A. (1854) Hemiptera. Verzeichnis der bisher in Schlesien aufgefundenen wanzenartigen Insekten. *Zeitschrift für Entomologie (Breslau)* **8**: 1-106.

B o g u t y n L., S t r a w i ń s k i K. (1966) Heteropterofauna zbiorowisk łąkowych i leśnych w okolicach Parczewa (Polesie Lub.). *Annales UMCS, ser. C* **21**: 63-74.

C m o l u c h o w a A., L e c h o w s k i L. (1990) Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) zespołu grądowego (*Tilio-Carpinetum*) w rezerwacie Bachus (Wyżyna Lubelska). *Fragmenta faunistica* **33**: 361-371.

- C m o l u c h o w a A., L e c h o w s k i L. (1993) Heteroptera communities of pine forests in Poland. *Fragmenta faunistica* **36**: 127-146.
- C m o l u c h o w a A., L e c h o w s k i L. (1994) Lądowe pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) Roztocza. *Fragmenta faunistica* **37**: 181-200.
- G o r c z y c a J. (1994) Mirid communities (Heteroptera: Miridae) of the plant assemblages in Wyżyna Częstochowska. *Annals of the Upper Silesian Museum (Natural History)* **14**: 33-68.
- G o r c z y c a J. (2004a) *Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera)*. [w:] Bogdanowicz W., Chudzińska E., Pilipiuk I., Skibińska E. *Fauna Polski – charakterystyka i wykaz gatunków*. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa, 509 ss.
- G o r c z y c a J. (2004b) *Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XVIII. Pluskwiaki różnoskrzydłe – Heteroptera. Zeszyt 6b. Tasznikowate – Miridae, Podrodzina: Phylinae*. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Toruń, 83 ss.
- G o r c z y c a J., C h ł o n d D. (2005) Orthotylinae of Poland – faunistic review (Hemiptera, Heteroptera, Miridae). *Annals of the Upper Silesian Museum (Entomology)* **13**: 87-134.
- G o r c z y c a J., H e r c z e k A. (2002) *Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XVIII. Pluskwiaki różnoskrzydłe – Heteroptera. Zeszyt 6a. Tasznikowate – Miridae, Podrodziny: Isometopinae, Deraeocorinae*. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Toruń, 32 ss.
- G o r c z y c a J., W o l s k i A. (2011) *Plant bugs (Heteroptera: Miridae) of Poland. II. Catalogus Faunae Poloniae. 3 NS*. Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Warszawa, 172 ss.
- H a ł k a – W o j c i e c h o w i c z E. (1997) Communities of Heteroptera in flood-plain forests of selected sites in Puszcza Białowieńska and the Mazowsze Lowland. *Fragmenta faunistica* **40**: 27-45.
- H e b d a G., L i s B. (2007) Nowe stanowiska pluskwiaków różnoskrzydłych (Hemiptera: Heteroptera) w Górach Opawskich (Sudety Wschodnie). [w:] Lis J. A., Mazur M. A. (red.). *Przyrodnicze wartości polsko-czeskiego pogranicza jako wspólne dziedzictwo Unii Europejskiej*. Centrum Studiów nad Bioróżnorodności, Katedra Biosystematyki Uniwersytetu Opolskiego, Opole: 189-206.
- H e b d a G., M a z u r M. (2012) Pierwsze stanowisko *Aradus brevicollis* Fallén, 1807 oraz drugie *Aneurus avenius* (Dufour, 1833) (Heteroptera:

- Aradidae) w Beskidach Wschodnich. *Wiadomości entomologiczne* **31**, w druku.
- H e r c z e k A. (1983) Zgrupowania tasznikowatych (Het., Miridae) wybranych zbiorowisk leśnych okolic Pińczowa. *Acta biologica (= Acta biologica Silesiana)* **13**: 99-112.
- K u b i s z D. (1992) Materiały do rozszedlenia *Aradidae* (Heteroptera) w Polsce. *Wiadomości entomologiczne* **11**: 7-11.
- L a n z k e A., P o l e n t z G. (1942) Beiträge zur Kenntnis der Schlesischen Wanzen. *Zeitschrift für Entomologie (Breslau)* **19** (1): 11-14.
- L i s B. (2007) *Klucze do oznaczania owadów Polski. Część XVIII. Pluskwiaki różnoskrzydłe – Heteroptera. Zeszyt 9. Płaszczycowate – Piesmatidae, smukleńcowate – Berytidae, kowalowate – Pyrrhocoridae*. Polskie Towarzystwo Entomologiczne, Toruń, 34 ss.
- L i s J. A. (1990) Flat-bugs (Heteroptera, Aradidae) of Poland a faunistics review. *Polish Journal of Entomology* **59**: 511-525.
- L i s J. A., L i s B. (1998) True-bugs of Upper Silesia – an annotated checklist (Hemiptera: Heteroptera). *Annals of the Upper Silesian Museum (Entomology)* **8/9**: 107-146.
- P o l e n t z G. (1944) Beiträge zur Kenntnis der schlesischen Wanzen. *Zeitschrift für Entomologie (Breslau)* **19** (3): 7-14.
- S c h o l z M. F. R. (1931) Verzeichnis der Wanzen Schlesiens. *Entomologische Anzeiger Wien* **11**: 79-82, 99-102, 117-120.
- S k ó r k a S. (1994) Pluskwiaki różnoskrzydłe (Heteroptera) Puszczy Zielonka koło Poznania. *Acta entomologica silesiana* **2**: 13-20.
- S t r a w i ń s k i K. (1949) Z badań nad pluskwiakami z nadrodziny *Pentatomioideae* Reut. występującymi w Białowieskim Parku Narodowym. *Annales UMCS, ser. C* **4**: 277-296.
- S t r a w i ń s k i K. (1956) Owady z rzędu Heteroptera w biocenozie Puszczy Białowieskiej. *Roczniki Nauk Leśnych* **14**: 1-123.
- http://natura2000-dolnyślask.pl/images/stories/PDFs/PLH160018_Rozumicki_Las.pdf